

Razumite obnašanje svoje mačke

ZBIRKA
MAČJE HIŠE

Zaradi svoje narave in vedenja so mačke dandanes ena izmed najbolj priljubljenih vrst domačih živali. Ljudi med drugim navdušuje njihova samostojnost, igrivost in radovednost. Z razumevanjem njihovega vedenja, ki se je s časom prilagodilo spremembam v okolju, jim lahko zagotovimo najboljšo možno oskrbo in se z njimi na dolgi rok spoprijateljimo.

Ta izobraževalna knjižica opisuje normalno vedenje mačk, prav tako pa ponuja nekaj nasvetov za reševanje težav, ki se včasih pojavijo v odnosih med mačkami in njihovimi lastniki.

Da bomo lažje razumeli vedenje in potrebe domačih mačk, kot jih poznamo danes, se vrnimo v njihovo divjo preteklost. Domača mačka in afriška divja mačka imata skupnega prednika - plašno vrsto mačke z Bližnjega vzhoda, ki se jo najde še danes in je po vedenju ter videzu kar precej podobna domači mački.

Zaradi sprememb v kmetovanju pred približno desetisočimi leti so se mačke postopoma začele zblíževati z ljudmi. To smatramo kot relativno nov pojav udomačitve, in ker ljudje nikoli nismo bili kaj dosti vpleteni v nadzorovano vzrejo mačk, je sodobna domača mačka v marsičem podobna svoji divji prednici.

Afriška divja mačka

Afriške divje mačke so samotarke, ki živijo na nerodovitnih ozemljih s precejšnjim pomanjkanjem plena, zato so kar precej razkropljene. Vsaka ima nadzor nad večjim kosom ozemlja, naravno vedenje pa običajno pokaže le v svojem 'varnem območju' oz. zatočišču znotraj tega ozemlja.

Po naravi je afriška divja mačka mesojedka, ki brez mesa ne more preživeti. Najbolj aktivna je ob zori in mraku, ko je aktiven tudi njen plen.

Obdobja lova so pogosta in utrujajoča. Ker jim pri tem žal ne uspe vedno, so se že pred časom razvile v živali, ki lovijo, preden so lačne. Vsak ulov si prinesejo v svoje zatočišče, kjer ga lahko pojedjo brez strahu pred večjimi plenilci ali tekmeči.

Pri komuniciranju običajno ne uporabljajo obraznih izrazov, temveč se zanašajo na označevanje s svojim telesnim vonjem. Prek tega lahko z drugimi mačkami komunicirajo na daleč, s čimer zmanjšajo tveganje bojevanja ter poškodb. Ko se soočijo s stresno situacijo, raje pobegnejo in se umirijo.

Ker pri lovu porabijo ogromno energije, potrebujejo tudi veliko počitka. Običajno spijo na varnem, visokem mestu znotraj svojega zatočišča. Mesta za počitek menjujejo

redno, s čimer se po vsej verjetnosti izogibajo zajedavcem. Po prebujanju pogosto praskajo, s čimer brusijo svoje kremplje.

Že kot mladiči se naučijo, kako zakopati ostanke po opravljanju velike ali male potrebe. Pri tem poiščejo varno in mirno območje na robu ozemlja, stran od mest, kjer jedo in pijejo. S tem se izognejo okužbam.

Pri pitju vode se raje izogibajo stoječih virov in tistih, ki so preblizu mestom za hranjenje ali opravljanje potreb, kljub temu, da večino vnesene tekočine pridobijo prek zaužitih glodavcev.

Ko se samice gonijo, to samcem sporočijo z vpitjem. Ker so ozemlja afriških divjih mačk tako velika, morajo samci pogosto opraviti izredno dolge poti, da najdejo samice, ki so pripravljene na parjenje. Število mladičev v leglu je odvisno od količine hrane, ki je na voljo – več hrane običajno pomeni večje leglo. Po rojstvu se morajo mladiči hitro naučiti, kaj je v njihovem okolju varno in normalno. Tisti, ki jim uspe preživeti, si ob primerni starosti najdejo svoje ozemlje z dovolj sredstvi za preživetje.

Domače mačke

Ker imata skupnega prednika, je domača mačka kar precej podobna svoji afriški divji sorodnici. Vsaka mačka je edinstvena. Kljub temu, da imajo določene naravne potrebe, na njihovo vedenje močno vplivajo genetika in pretekle izkušnje. Se pa lahko kar precej razlikujejo v tem, kako dobro se razumejo z ljudmi. Pri tem ločimo dve skupini, glede na stopnjo strahu: **prostoživeče plašne** in **udomačene** mačke.

Domača mačka se mora v rosnih mladosti naučiti, da ima ljudi lahko rada. Če ljudje z njo v starosti od dva do osem tednov ravnajo z občutkom, se bo po vsej verjetnosti razvila v mačko, ki ji družba ljudi ugaja. Mladiči, ki v zgodnjih fazah življenja niso primerno socializirani, bodo običajno ostali plašni in se bodo ljudi izogibali.

Prostoživeče plašne mačke

Nekatere prostoživeče mačke ostanejo samotarke, druge pa se povežejo v tako imenovane mačje kolonije, kjer lahko brez težav živijo ena ob drugi, dokler si delijo skupen vonj in dokler jim je na voljo dovolj hrane, vode, ter mest za spanje in opravljanje potreb.

Lahko razvijejo prijateljske odnose, ki vključujejo skupno čiščenje dlake ali drgnjenje ob telesa.

S tem pomagajo ohraniti prepoznavnost skupinskega vonja.

Čeprav živijo kot skupina, imajo rade svoj mir pri lovu, prehranjevanju in opravljanju potreb. Iz svojega ozemlja bodo pregnale vse mačke, ki jim niso znane.

Mačke kot domače živali

Treba je vedeti, da potrebe mačk ne temeljijo na potrebah ljudi. Če na stvari pogledamo iz njihovega zornega kota, jim lahko zagotovimo dobro počutje. Mačka mora živeti v varnem in spodbudnem okolju, v katerem lahko njeno naravno vedenje pride do izraza.

Samotarke

Tudi domače mačke so po naravi samotarke. Kljub temu pa lahko sobivajo z drugimi mačkami, če se vidijo kot del iste družbene skupine in jim je na voljo dovolj sredstev, da ni potrebe po tekmovanju.

Mačke, ki so nastanjene v istem domu, pogosto izhajajo iz različnih legel. Kot take se morda ne dojemajo kot del iste družbene skupine, temveč se le tolerirajo. V isti družbeni skupini so, če se med spanjem rade stiskajo in če čas posvečajo skupnemu čiščenju dlake ali drgnjenju.

Mačkam v ločenih skupinah se mora priskrbeti

ločena sredstva - vodo, hrano, stranišča in počivališča - ne glede na to, da živijo v istem domu. Morda je najbolj pametno, da se ločeno hrano priskrbi tudi mačkam znotraj iste skupine, da se prepreči morebitno prepiranje.

Pri sprejemu nove mačke v dom jo je z drugimi treba spoznati postopoma, previdno, saj jo bodo le tako morda nekoč sprejele medse.

Kvaliteta vsakega novega odnosa je odvisna od mačk samih in od tega, kako so se odvila njihova prva srečanja.

Če se je mačka v preteklosti že razumela z drugo mačko v domu, to ne pomeni, da bo sprejela vsako novo. Včasih do sporazuma žal ne bo prišlo, tudi če jim pri tem pomagata po najboljših močeh. Nekaterim mačkam je usojeno živeti na samem, saj bodo druge vedno dojemale kot nasprotnice.

Lovke

Domače mačke imajo lov še vedno v krvi in ga še vedno ne povezujejo z lakoto. Lovijo najraje ob zori in mraku. Vsaka faza - zasledovanje, napad, igranje s plenom in uboj - sprošča hormone dobrega počutja, tako imenovane endorfine. Če jim lov ne uspeva dovolj pogosto, bodo po vsej verjetnosti postale nezadovoljne s sabo.

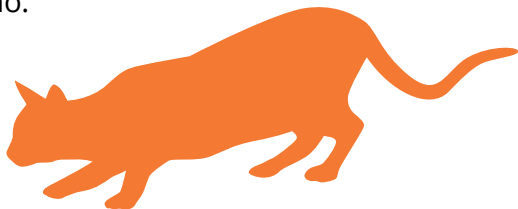
Nekaterim uspeva redno, drugim pa skoraj nikoli - odvisno je od posamezne mačke. Tiste,

ki lovijo, bodo plen pogosto prinesle nazaj v svoje varno območje v domu, tako kot so to počele njihove divje prednice.

Igra je odličen način, da mački omogočite sproščanje te naravne potrebe. Mladiči se bodo z vami z veseljem igrali deset- ali večkrat na dan. Starejše mačke bodo na igro pripravljene tri- do štirikrat na dan, vendar je aktivnost treba prilagoditi njihovim potrebam in telesnim zmožnostim.

Med hranjenjem se lahko počutijo ranljive. Posodice s hrano jim postavite dovolj stran od sten, da se lahko s hrbtom obrnejo proti njej. Če bodo med hranjenjem lahko imele nadzor nad okolico, se bodo počutile bolj varne.

Divje mačke lovu posvetijo ogromno časa in ujamejo tudi do 12 manjših glodavcev na dan. V primerjavi s tem pa je domačim mačkam hrana postrežena v posodici. Mačka tako hrano hitro poje in pri tem ne spodbuja uporabe njihovih dobro razvitih čutov. Zanimanje za hrano jim lahko vzbudite tako, da jim jo skrijete na različnih mestih v domu ali uporabite inteligentno mačjo igračo za hrano.

Komuniciranje

Mačke je včasih težko 'prebrati', saj ne komunicirajo s pomočjo vizualnih družbenih signalov ali obraznih izrazov. Pri tem se še zmeraj zanašajo na svoj telesni vonj, s katerim označujejo ozemlje in oddajajo signale, ki sežejo daleč in trajajo dalj časa. Prek vonja komunicirajo z drugimi mačkami in si puščajo opozorila.

V domu se drgnejo ob različne predmete, s čimer na njih prenašajo svoj vonj, ki jih pomirja. Treba je vedeti, da jim s sodobnimi načini čiščenja lahko te vonje odstranimo, kar zna v njih povzročiti skrb in zmedo. Poleg tega pa v svoje domove prinašamo vedno več novih vonjav.

Meje svojih ozemelj včasih označijo s škropljenjem urina. Če jim je dovoljen izhod, bodo to običajno počele zunaj. Če to počnejo znotraj, bodo po vsej verjetnosti izbrale točke izhoda ali vhoda, kot so vrata ali okna. Mačka, ki z urinom označuje notranjost doma, si pušča neke vrste opozorilo. S tem sporoča, da je nekaj narobe. Takšno vedenje se lahko pojavi pri kateri koli mački - ne glede na spol ali nezmožnost reproduciranja zaradi sterilizacije oz. kastracije.

Domače mačke praskajo zato, ker si s tem brusijo

kremplje in označujejo ozemlje. Praskalniki jim omogočajo rekreacijo, brušenje krempļjev in sproščanje naravnega vedenja. Poleg tega pa jim odvrnejo pozornost od pohišstva. Ker mačke še posebej rade praskajo in se razgibavajo po tem, ko se prebudijo, jim praskalnik postavite blizu počivališča.

Dober praskalnik je dovolj stabilen, da se mačka lahko nanj nasloni, brez da ga zamaje, ter dovolj visok, da se na njem lahko popolnoma raztegne. Poleg tega naj ima vertikalno pletenino, saj mačke najraje praskajo navzdol.

Kako se izogniti stresnim situacijam in preprirom

Vsaka mačka je zgodba zase in nekatere hitreje postanejo nervozne kot druge. Če pride do stresne situacije, mora vsaka domača mačka imeti možnost, da se umakne.

Običajno si v domu najdejo svoja skrivališča. Ko se v njih zatečejo, jih je treba pustiti pri miru, da se lahko umirijo. Uprle se bodo le, če se jim bo zdelo, da nimajo druge možnosti ali če so se v preteklosti naučile, da jim kaj takega pomaga.

Strah ali skrb jim lahko med drugim povzročijo ognjemeti, petarde, notranja gradbena dela, neznani gosti ali prepiri z drugimi mačkami.

Skrivališče je lahko tudi nekaj tako preprostega kot na stran ali na glavo obrnjena kartonska škatla z dovolj velikimi luknjami, ali pa mačja posteljica v obliki igluja. Če je mačka prestrašena, jo pustite pri miru.

Mačke se počutijo bolj varne, če lahko svojo okolico opazujejo z višine. Svojim omogočite dostop do nekaj takih točk, kot so na primer visoke police ali vrhovi omar. Pri tem jim lahko pomagata tako, da v bližino postavite stol. Dodatno pozornost je treba nameniti starejšim mačkam, ki morda niso več tako gibčne.

Spanje

Mačke spijo približno 16 ur na dan, v pogostih presledkih in na različnih mestih. Ko nam mačka zaspi v naročju, tega pogosto ne opazimo in jo še naprej božamo. Večina mačk, ki se zaradi dotikanja nenadoma prebudi, bo vedela, kaj se dogaja. Nekateri pa se bodo v svojem omotičnem stanju morda odzvale negativno. Če vam mačka počiva v naročju, jo raje pustite pri miru.

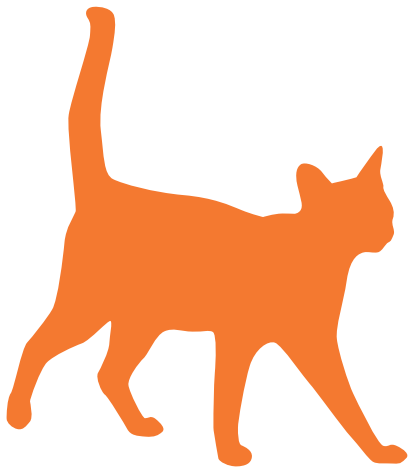
Uporaba stranišča

Mačke uporabo stranišča povezujejo s snovjo, ki so jo pri tem uporabljale kot mladiči. Večini je najbolj všeč mehek, drobnozrnati posip. Če

so se v mladosti navadile na določeno vrsto posipa, jih bo težko privaditi na novo. Potrebe najraje opravljajo nekje na samem, stran od drugih živali in posodic s hrano ali vodo, iztrebke pa zakopljejo nagonsko.

Za vsako mačko je dobro imeti vsaj eno stranišče na ločenem, mirnem mestu. Če je mačk več, je optimalno število stranišč število mačk plus eno dodatno stranišče. Ne marajo umazanih stranišč, zato jim jih očistite vsaj enkrat na dan.

Mačke stranišče uporabljajo, dokler jih na njem nič ne moti. Če nastanejo težave z zasebnostjo, čistostjo ali dostopnostjo, obstaja možnost, da bodo začele potrebo opravljati izven mačjega stranišča.

Voda

Mačke se izogibajo stoječim virom vode. Najraje imajo premikajoče se vire, stran od posodic s hrano in stranišč.

Všeč so jim posodice s širokim vrhom in odsevno površino. Mnogim je všeč voda iz kapljajočih pip, nekatere pa v vodo rade pomakajo tačke, ki si jih nato poližejo.

Razmnoževanje

Mačke lahko postanejo spolno aktivne že pri štirih mesecih starosti. Ko se samice gonijo, to samcem sporočajo z vpitjem. Ko so jim na voljo hrana, zatočišče in druga pomembna sredstva, se lahko razmnožijo zelo hitro. Samo ena samica in njeni potomci so v petih letih lahko odgovorni za več kot 20 tisoč novorojencev.

Vsak mladič mora med starostjo dveh do osmih tednov doživeti čim več pozitivnih izkušenj, da se lahko razvije v srečno domačo žival. Sterilizacijo ali kastracijo je najbolje opraviti do četrtega meseca starosti, da se prepreči morebitno razmnoževanje.

Samostojnost

Vsaka mačka ima svoj karakter, kar je ena izmed stvari, ki nam je pri njih všeč. Na razlike med njimi vpliva mnogo faktorjev:

- genetika,
- v kakšnem stanju je bila njihova mama, ko je bila breja,
- česa so se naučili v mladosti, na kar vplivajo:
 - izkušnje iz obdobja socializiranja,
 - vedenje, ki so se ga naučili od bratov in/ali sester (npr. kako se igrati),
 - vedenje, ki so se ga naučili od mame (kako se odzvati na nelagodje, npr. med dojenjem),
- kasnejše življenjske izkušnje, med drugim:
 - ugotovitev, da imajo določena dejanja posledice. Na primer: *“če bom mijavkala, mi bo lastnik odprl vrata, torej bom mijavkala, ko hočem, da me spusti v drug prostor”*,
 - ugotovitev, da imajo določeni zvoki poseben pomen. Če mačka na primer ugotovi, da zvok odpiralca za konzerve pomeni, da bo kmalu nahranjena, se bo nanj začela odzivati,

- zdravstveno stanje,
- okolje, v katerem živijo oz. so živele.

Komunikacija in pomen telesne govorice

Mačke imajo kratke, toda pogoste stike z nizko intenzivnostjo. Ko se pozdravljajo z mačkami, s katerimi se dobro razumejo, to običajno storijo s hitrim drgnjenjem z glavicami. Na žalost pa je pri ljudeh stanje popolnoma nasprotno. Naši stiki so običajno manj pogosti, toda visoko intenzivni in daljši. Zato v odnosih med nami in mačkami včasih pride do nesporazumov.

Ko se mačke igrajo ali ko preklopijo v svoj 'lovski način', lahko postanejo precej vznemirjene. Takrat se jih običajno ni pametno dotikati. Tudi ko se dotikamo umirjene, sproščene mačke, se je dobro izogniti določenim, bolj občutljivim mestom na njenem telesu.

Čeprav vedno obstajajo izjeme, večina mačk ne mara dotikanja na naslednjih mestih:

- po trebuhu - pri nekaterih to vključuje prsne in stranske predele,
- po tačkah,
- pod sprednjimi nogami oz. po pazduhi,
- po zadnjih nogah,

- po spodnji polovica hrbta,
- po spodnjem delu repa,
- ali po genitalnem območju.

Odnos z mačkami lahko močno izboljšate, če razumete in upoštevate njihovo telesno govorico. To je včasih težko zaznati in prebrati, saj mačke, za razliko od drugih družabnih vrst živali (na primer psov), nikoli niso uporabljale vizualnih komunikacijskih signalov. Svoje mačke opazujte pri gibanju in komuniciranju z okoljem.

Bodite pozorni na njihove obrazne izraze, telesno držo in glasove v določenih situacijah, in morda jih boste s časom bolje razumeli. Sledijo razlage najpogostejših vrst telesne držbe, ki vam bodo pri tem morda pomagale ...

Telesna drža	Počutje	Kako ravnati?
<p>Dvignjen in sproščen rep, ušesa obrnjena naprej, pogosto se vam približa.</p>	<p>Sproščena, prijazna mačka, ki bi vas rada pozdravila.</p>	<p>Dovolite ji, da vam povoha dlan. Če jo poznate, jo lahko pobožate po glavi in hrbtu.</p>
<p>Pogosto vas pozdravi z dvignjenim repom, se z glavico in telesom podrgne ob vaše noge, včasih se prevali na stran in vam pokaže svoj trebušček.</p>	<p>Sproščena, prijazna mačka, ki bi vas rada pozdravila, pogosto po tem, ko vas nekaj časa ni videla.</p>	<p>Mačke, ki se prevalijo na stran ali hrbet in pokažejo svoj trebušček, vam sporočajo, da so v vaši družbi dovolj sproščene, da izpostavijo celo tako občutljivo območje.</p> <p>Najboljši odziv je le pozdrav nazaj, brez božanja ali žgečkanja trebuščka.</p>

Telesna drža	Počutje	Kako ravnati?
<p>Raztegnjeno leži na boku, z naprej iztegnjenimi tačkami, pogosto z zaspanim izrazom (pol zaprte ali mežikajoče oči).</p>	<p>Sproščena in zadovoljna mačka. Nekatere v tem položaju spijo, še posebej, ko najdejo s soncem obsijano mesto.</p>	<p>Če je budna, ji dovolite, da vam povoha dlan, nato pa jo na hitro pobožajte po glavici. Če vam deluje zaspana, je ne motite.</p>
<p>Sedi v počepu, rep ima ovit okoli telesa ali ga skriva, mišice ima napete. Oči morda švigajo naokoli, ušesa so obrnjena nazaj, v nekaterih primerih se previdno premika ter posluša zvoke okoli sebe.</p>	<p>Mačka je vznemirjena in verjetno išče mesto, kamor se lahko skrije oz. visoko točko, na katero se lahko umakne.</p>	<p>Zagotovite ji izhod v sili in mesto, kamor se lahko skrije oz. visoko točko, na katero lahko spleza.</p> <p>Najbolje jo je pustiti pri miru, dokler se ne umiri.</p>

Telesna drža	Počutje	Kako ravnati?
<p>Upognjen hrbet, nasršen rep in dlaka, hoče izgledati večja.</p> <p>Oči delujejo ogromne, saj ima razširjene zenice, ušesa pa so sploščena ob glavo.</p>	<p>Mačka, ki jo je nečesa zelo strah in se počuti ogrožena ali potisnjena v kot. Morda vam s sikanjem ali pihanjem sporoča, da se ji ne približujte.</p> <p>Bodite previdni, saj se bo morda branila, če ne bo videla druge možnosti.</p>	<p>Zagotovite ji izhod v sili in skrivališče ali visoko točko, kamor lahko pobegne.</p> <p>Prestrašeni mački se ne približujte in se je ne dotikajte.</p>

Iz zbirke Mačje hiše

- 🐾 Kako skrbeti za svojo mačko
- 🐾 Dobrodošla doma
- 🐾 Mačke in ljudje
- 🐾 Sterilizacija in kastracija mačk
- 🐾 Razumite obnašanje svoje mačke
- 🐾 Skupno življenje mačk
- 🐾 Starejše mačke
- 🐾 Skrb za mačjega mladička
- 🐾 Prostoživeče mačke

Razumite obnašanje svoje mačke

Naslov izvirnika: *Understanding your cat's behaviour*

Avtor: *Cats Protection*

Prevod in priredba: Zavod Mačja hiša

Ilustracije: Freepik, Zavod Mačja hiša

Založnik:

Zavod Mačja hiša

Groharjeva ulica 8

3000 Celje

www.macjahisa.si

Kraj in leto izdaje: Celje, 2018

MAČJA HIŠA